

ULOGA MDC-a U INFORMATIZACIJI MUZEJSKE DJELATNOSTI U HRVATSKOJ

MARKITA FRANULIĆ

Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Ovim izlaganjem željela bih dati pregled inicijativa i konkretnih akcija koje je od sredine 70-ih do danas pokrenuo ili proveo Muzejski dokumentacijski centar. Stariji su kolege potpuno ili bar djelomično upoznati s radom MDC-a na informatizaciji muzejske djelatnosti pa je izlaganje namijenjeno ponajprije mlađim kolegama muzealcima, kao i zainteresiranim kolegama arhivistima i knjižničarima. Poticaj za nj bio je i prošlogodišnji skup *Arhivi, knjižnice, muzeji...* jer, budući da muzeji nemaju jedinstven sustav vođenja dokumentacije i klasifikacije, mogao bi se steći dojam da je na tom području učinjeno vrlo malo, a često su se postavljala pitanja kakva je uloga MDC-a u tome.

Napominjem da govorim s pozicije MDC-a, a da svaki muzej, ili muzeji općenito, sigurno ima svoju priču koja je u nekim dijelovima istovjetna s našom.

SEDAMDESETE GODINE - UPOZNAVANJE SVJETSKIH ISKUSTAVA I PRVI POKUŠAJI INFORMATIZACIJE MUZEJSKE DJELATNOSTI

Definirajući muzej u svojem statutu, ICOM ističe da je prikladna dokumentacija o predmetima - kulturnim dobrima osnovna pretpostavka za obavljanje svih ostalih zadataka muzeja.

Svijest o potrebi vođenja odgovarajuće dokumentacije i uvođenja novih tehnoloških postignuća u muzeje, razvija se već početkom 70-ih godina u tekstovima dr. Antuna Bauera, osnivača i ravnatelja MDC-a, objavljenim u časopisu *Informatica Museologica* što ga izdaje MDC. Tako se prenose spoznaje i svjetska iskustva s područja dokumentacije i informatizacije te prepoznaje i ističe potreba za jedinstvenim međunarodnim muzejskim dokumentacijskim i informacijskim sustavom.

Entuzijazam i aktivnost dr. Bauera nisu se zaustavili samo na tekstovima. Na njegovo traženje, godine 1976. MDC je, a time i hrvatski muzeji, dobio donaciju *Smithsonian Institutea*:

programski paket za obradu muzejskih predmeta SELGEM, koji je predstavljen i instaliran u SRC-u. U SRC-u je trebala biti i središnja baza podataka o svim muzejskim zbirnim fondovima, a ondje bi se obrađivali podaci i provodila obuka kustosa za njegovu uporabu. Centralizirano rješenje činilo se jednim mogućim jer u to doba nijedan muzej nije posjedovao računalu. Ta je zamisao, međutim, naišla na otpor među muzealcima, a dr. Bauer ga je pokušao prevladati ponajprije obrazovanjem i informiranjem muzejskih djelatnika o načinima rada na računalu, prednostima računalne obrade pred ručnom itd., angažirajući za poslijediplomski studij muzeologije predavače s područja informatike. Određeni uspjesi postignuti su samo u prirodoslovnim i tehničkim muzejima.

Taj prvi pokušaj informatizacije nikada nije zaživio kako "zbog nedostatka financija za izradu projekta informatizacije muzejske djelatnosti, nedostatka stručnog osoblja i tehnološke neopremljenosti muzeja" (B. Šulc), tako i zato što je SELGEM već bio zastarjelo programsko rješenje ograničenih mogućnosti. Uz to, bio je prezahtjevan, tako da su početkom 70-ih od njega odustali i američki muzeji.

Ideja o centraliziranoj bazi podataka u koju će se slijevati i gdje će se obrađivati podaci, nije bila nova. Već ju je primjenjivao CHIN (Canadian Heritage Information Network). Međutim, u Hrvatskoj je bila teško provediva jer *Uputom o pravilima vođenja muzejske dokumentacije* iz 1962. nije bio propisan obvezni minimum potrebne dokumentacije, nisu postojali standardi unosa, velik broj fondova bio je neobrađen, dokumentaciju je svatko vodio na svoj način, nije postojala klasifikacija muzejskih predmeta...

Krajem 70-ih dio stručnog osoblja MDC-a počinje se zanimati za britanski MDA (Museum Documentation Association). U *Informatici Museologici* br. 1/2 iz 1981. Branka Šulc u opsežnom tekstu daje pregled djelatnosti ICOM-ova Odbora za dokumentaciju CIDOC-a i MDA. Objavljen je i popis svih kategorija podataka na općoj inventarnoj kartici MDA te na karticama za neke od specijalnih muzeja (umjetničke, etnografske, prirodoslovne i još neke) kao i upute za njihovo popunjavanje.

PROJEKT MUZEJSKO- GALERIJSKOGA INFORMACIJSKOG SUSTAVA (MUGIS)

Sa željom da riješi problem razmjene informacija među muzejima te zaključivši da je došlo vrijeme za uvođenje računala u muzejsku struku, MDC je krajem 1980. godine pokrenuo projekt *Osnove dokumentacije i klasifikacije muzejskih i galerijskih predmeta u SR Hrvatskoj s uputama za sigurnosno mikrofilmiranje*, čiji je važan segment bio MUGIS - prijedlog Muzejsko-galerijskoga informacijskog sustava kao komunikacijske mreže koja ujedinjuje i povezuje informacijske fondove muzeja, korisnike i ostale potencijale u muzejskoj djelatnosti. Jedan od osnovnih motiva pokretanja projekta bio je stvaranje kvalitetne temeljne dokumentacije kao preduvjeta očuvanja građe u eventualnim ratnim uvjetima.

MDC je bio nositelj projekta, a u razdoblju od 1981. do 1983. razradila ga je interdisciplinarna radna grupa sastavljena od muzejskih profesionalaca, informatičara, knjižničara i specijalista za mikrofilmiranje. Članovi radne grupe bili su: dr. Ivo Maroević, konzervator, prof. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, stručni voditelj projekta; mr. Branka Šulc, muzeologinja, kustosica u MDC-u; dr. Ivan Mirnik, viši kustos Arheološkog muzeja u Zagrebu, koordinator projekta; prof. Nada Premerl, viša kustosica Muzeja grada Zagreba; mr. Marijan Liszt, specijalist za AOP, informatičar koji se bavi primjenom računala u muzejima; mr. Mira Horvat-Bauer, knjižničarka, stručna suradnica za klasifikaciju u Razvojnoj službi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, i ing. Emir Tvrtković, specijalist za mikrofilm.

Prva faza MUGIS-a, od 1981. do 1983., postavila je njegove osnove. U tom je razdoblju projekt financirao USIZ kulture grada Zagreba, RSIZ kulture i Komitet za društvene djelatnosti zagrebačke općine Centar u sklopu akcije sigurnosnog mikrofilmiranja muzejske građe.

U drugoj fazi primjene novoga dokumentacijskog sustava planirano je uključivanje svakog muzeja u MUGIS i obveza uključivanja podataka s opće kartice muzejskog predmeta u zajedničku bazu podataka. Bilo je bitno osigurati diseminaciju podataka iz baze u kojoj se dokumentacija stvara i interakciju s drugom dokumentacijom, a to bi se osiguralo propisima, kontrolom i sankcijama zbog nepoštovanja propisa.

Trebali su uslijediti koordinacija informatizacije u muzejima, razvoj mreže kontaktnih muzeja - matičnih institucija za muzejske specijalnosti na nacionalnoj i regionalnoj razini, te planiranje i uvođenje strojne i programske opreme za baze podataka o muzejskoj građi.

Krajnji rezultat cjelokupnog projekta trebala je biti složena, polivalentna informacijska mreža koja funkcionira na više razina: razini muzeja, razini zaštite spomenika i razini kulturno-informativne djelatnosti u cjelini.

ZAKLJUČCI TEMATSKE RASPRAVE O MUZEJSKOJ DJELATNOSTI

Upravo u vrijeme razrade projekta, 1982. godine, doneseni su *Zaključci tematske rasprave o muzejskoj djelatnosti* u ondašnjem USIZ-u kulture, započete još 1980. Važno ih je spomenuti jer se njima MDC-u dodjeljuje uloga središnje INDOK službe, tj. "središnje ustanove muzejsko-galerijskog sektora za dokumentaciju i informacije", koja prikuplja, obrađuje i diseminira dokumentaciju i informacije, povezuje i usklađuje rad INDOK službi u kulturi i interpretira prikupljenu građu.

Između ostaloga, u *Zaključcima* stoji da MDC mora preuzeti intenzivniju ulogu u izradi informacijsko-dokumentacijskog sustava i u ujednačavanju dokumentacije muzejskih predmeta,

te u izradi metodologije obrade i postavljanju jedinstvenoga klasifikacijskog sustava, izradi obveznih standarda za pojedine vrste dokumentacije, u organizaciji korištenja informacijama (selektivnoj diseminaciji), a prema načelima na kojima se zasnivaju informacijski sustavi: standardiziranosti podataka, jedinstvenoj metodologiji obrade dokumentacije i zajedničkoj tehničkoj osnovi informacijskog sustava.

KONCEPCIJA MUGIS-a

Polazište za projekt bila je činjenica da muzejski sustav u nas obilježava nedostatak uniformnosti i raznolikost dokumentacijskih metoda. Postojeća obrada originalnih predmeta omogućila je diseminaciju i pristup podacima, ali unutar zatvorenoga muzejskog informacijskoga sustava, što je, između ostaloga, bila posljedica nedostatka prikladne metodologije. Informativna i dokumentacijska dimenzija takvih dokumenata bila je stoga znatno reducirana.

Svrha projekta bila je izrada prijedloga primarnih elemenata prema kojima bi se ujednačila dokumentacija muzejskih i galerijskih predmeta, te prijedloga za uvođenje jedinstvenoga klasifikacijskog sustava (prema vrstama predmeta) koji bi omogućio brzo i djelotvorno korištenje dokumentacije, njezino prenošenje na mikrofilm, stvaranje dokumentacijskih punktova na više razina, uključivanje podataka i obrađenih informacija u nacionalni informacijski sustav i u međunarodne UNESCO-ove i ostale informacijske sustave te osiguravanje obostrana toka informacija (muzej - dokumentacijski centar, i obrnuto). Dokumentacija bi tako postala dio aktivnoga informacijskog sustava.

Kao osnova za pristup izradi projekta služila je analiza oblika i stanja postojeće dokumentacije u hrvatskim muzejima, izrađena u razdoblju od 1981. do 1983., te međunarodnih propisa i oblika dokumentacije. Postojala je svijest da treba voditi brigu o nacionalnim potrebama i uvjetima razvoja, ali i o razmjeni podataka i komunikaciji s međunarodnom zajednicom. Stoga je sustav utemeljen na prihvaćenim svjetskim standardima, prema kojima se nacionalni propisi ostvaruju kao prilagodba međunarodnih. Od međunarodnih je standarda preuzet CIDOC-ov minimum standardnih podataka za opis muzejskog predmeta, a kao osnova za izradu prijedloga klasifikacije muzejskih i galerijskih predmeta poslužila je MDA klasifikacija prema vrstama predmeta.

Glavni su dio projekta prijedlozi i rješenja u kojima se konkretiziraju i potanko razrađuju oni dijelovi dokumentacijskoga i klasifikacijskog sustava muzejskih predmeta koji čine jezgru stručno-znanstvene identifikacije svakoga muzejskog predmeta. Oni su stoga i temelj elementarne sigurnosti muzejskih predmeta. Tim se prijedlozima i rješenjima:

1. određuje najniža razina kvalitete pojedinoga dokumentacijskog podatka i minimalan opseg dokumentacije potrebne za svaku pojedinu vrstu muzejskih i galerijskih predmeta;

2. daju upute za vođenje osnovnih zbirki dokumentacije: fototeke i kartoteke opće kartice muzejskog predmeta (popraćene popisom kodnih oznaka muzeja i galerija u Hrvatskoj i klasifikacijom muzejskih predmeta prema vrstama predmeta);
3. daju upute za sigurnosno mikrofilmiranje dokumentacijske građe;
4. određuju osnovne koncepcije muzejsko-galerijskoga informacijskog sustava (MUGIS).

Osnovna koncepcija MUGIS-a bila je da se predložena rješenja u budućnosti povežu s cjelovitim informacijskim sustavom u muzejima i galerijama. Svi prijedlozi, rješenja i upute razrađeni su do razine neposredne uporabe u muzejima i galerijama, tako da se mogu primijeniti odmah, bez naknadnih dorada. U dinamici provedbe predloženog sustava vodila se briga o tome da se, najviše što se može, iskoristi postojeća dokumentacija, i to tako da prijelaz na predloženi sustav bude moguć bez velikih promjena.

Sama klasifikacija muzejskih predmeta podijeljena je na tri stupnja. Prvi stupanj obuhvaća 21 glavnu skupinu predmeta prema vrstama predmeta, drugi stupanj određuje predmet prema svrsi ili namjeni, mjestimice i podvrsti, a na trećemu je sam naziv predmeta.

Opća inventarna kartica muzejskoga i galerijskog predmeta dizajnirana je tako da bude prikladna za ručnu i automatsku obradu podataka, a sadrži 11 glavnih pretinaca za potpuni opis predmeta. Pri ispunjavanju kartice valja poštovati međunarodne propise kao što su imena mjesta, zemalja i dr., datum ili razdoblje, bibliografski podaci, a ulazni se podaci upisuju isključivo pomoću ključnih riječi i separatora. Podaci upisani na karticu čine temeljni dokument s kojega se uspješno mogu prenijeti u računalni sustav. Trebalo je, dakle, sve podatke s inventarnih kartica prenijeti na novu, opću karticu muzejskog predmeta jer će tek na njoj predmet biti alfanumerički jedinstveno identificiran i klasificiran. Smatralo se da rok prijenosa podataka ne bi smio biti dulji od dvije godine.

PROVEDBA PROJEKTA

Tehnološka opremljenost ustanova u Hrvatskoj odredila je konfiguraciju sustava. Prema početnoj zamisli, trebalo je utemeljiti banku podataka u matičnom računalu u MDC-u, odakle bi se podaci slali krajnjim korisnicima. Tijekom 1989. i 1990. MDC je od Grada i Republike potraživao sredstva za nabavu hardverske i softverske opreme za muzeje grada Zagreba i Republike Hrvatske, za školovanje muzejskog osoblja za osnove korištenja računalom, te za nabavu programskog paketa MODES - *Museum Object Data Entry System*.

Nabavljeno je oko stotinu računala, za osnovno služenje računalom školovano je 120 kustoša, te je kupljeno prvih dvanaest instalacijskih verzija MODES-a za muzeje koji su

informatički opremljeni i u kojima bi se projekt MUGIS trebao realizirati. Pri nabavi softvera vodila se briga o postojećim standardiziranim programskim paketima i bazama podataka koje preporučuju ICOM i CIDOC. MDC se opredijelio za MODES MDA iz Velike Britanije jer se u projektu informatizacije koristio predloškom opće, standardizirane inventarne kartice tog udruženja.

Eksperimentalni dio projekta proveden je u organizaciji MDC-a u razdoblju od siječnja do srpnja 1983. u devet zagrebačkih muzeja i galerija različitih profila, specijalnih i općih, te u Gradskom muzeju Karlovac i Galeriji umjetnina u Splitu.

Muzejski savjet Hrvatske osnovao je 1984. godine Radnu grupu stručnjaka za recenziju projekta pod vodstvom dr. Miroslava Tuđmana. Recenzija je dovršena početkom 1985., a u listopadu 1986., nakon dopuna i korekcija predloženih u recenziji, Muzejski savjet Hrvatske u cijelosti je prihvatio projekt. Na temelju projekta MUGIS Republički komitet za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu izradio je, u skladu sa Zakonom o muzejskoj djelatnosti u SR Hrvatskoj, Podzakonski akt o obveznom vođenju dokumentacije.

Muzejski savjet Hrvatske donio je 1989. nove *Upute o osnovama za vođenje dokumentacije o predmetima muzejske građe*, utemeljene također na projektu MUGIS. U jednoj od točaka Uputa navodi se da zajedničku bazu podataka za sve muzejske ustanove vodi MDC. Muzeji koji su raspolagali odgovarajućom opremom, prema novim Uputama o inventiranju muzejske građe bili su obvezni do travnja 1992. računalno obraditi najmanje 20 posto inventara. Međutim, prema anketi koju je MDC proveo tijekom 1990. i 1991. godine, obrađeno je manje od 2 posto građe.

EVALUACIJA I IZMJENE PROJEKTA

Od 1990. godine rad na provedbi Uputa MSH-a nastavlja se u radnoj grupi MUGIS-a, sastavljenoj od ravnatelja zagrebačkih muzeja i galerija, predstavnika Muzejskog savjeta Hrvatske, predsjednika Komisija za informacijske sustave u kulturnim djelatnostima i drugih stručnjaka. Za daljnji rad na sustavu klasifikacije muzejske građe pri MDC-u se osnivaju radne grupe stručnjaka različitih profila iz muzeja i galerija grada Zagreba. Do 1992. godine održano je dvadeset sastanaka radnih grupa. Informacije o dopunama sustava i radu radnih grupa, kao i sve informacije vezane za provedbu MUGIS-a, MODES, klasifikaciju muzejske građe, probleme standardizacije, tezaurusa, a u novije doba i za predstavljanje muzeja na Internetu, mogućnosti korištenja multimedije i novih tehnologija redovito se objavljuju u *Biltenu o informatizaciji muzejske djelatnosti* što ga MDC izdaje od 1990. godine.

U listopadu 1991. Muzejski savjet Hrvatske osnovao je Radnu grupu za verifikaciju projekta MUGIS. Na sjednici Muzejskog savjeta održanoj u studenome 1992., predložen je materijal o

stanju projekta, te je utemeljena komisija u sastavu: dr. Nenad Prelog, Maja Šojat Bikić, Dragan Bukovec, Dubravka Osrečki, dr. Ivan Mirnik, Damodar Frlan, Marijan Liszt, Dušan Sabolović i Ana Garvas Delić. Komisija je trebala napraviti recenziju projekta, i to u dijelovima primjene inventarne kartice, sustava klasifikacije te korištenja programa MODES. Nakon osam mjeseci i sedam održanih sastanaka Komisija je predložila:

- da se naziv "opća inventarna kartica muzejskog predmeta" promijeni u naziv "kartica muzejskog predmeta" te da se izmijeni struktura podataka na kartici, čime se osnovna namjena projekta MUGIS i MODES-a ne bi promijenila
- da se posebno određuju podaci obvezni za obradu svih muzejskih predmeta u svim zbirkama ili ustanovama koji čine osnovu za zajednički sadržaj kartice muzejskog predmeta ili zapisa o njemu
- za specijalne muzeje i zbirke broj podataka može se prema potrebi proširiti.

EDUKACIJA I PREZENTACIJE MUGIS-a I MODES-a OD 1987. DO 1992.

Program informatizacije nije bilo moguće provesti bez školovanih stručnjaka. Stoga je školovanje za provedbu informatizacije, kao i zapošljavanje stručnjaka novih profila, bio prioritetni zadatak u prvoj etapi provođenja projekta.

Od 1987. do 1992. MDC je organizirao dva seminara za muzejske djelatnike Hrvatske, s predavačima iz Hrvatske i inozemstva, o temi *Informacijski i dokumentacijski sistemi u muzejskoj djelatnosti*, s prezentacijom MUGIS-a. Od 27 instalacija softvera MODES ver. 3.5. koje je isporučio MDA, u Zagrebu ih je postavljeno ukupno dvadeset, te još četiri izvan Zagreba. Održana su četiri tečaja u trajanju od dvadeset sati za ukupno 46 osoba, te niz konzultativnih sastanaka za buduće korisnike. Pripremljen je materijal za potrebe tečaja MODES-a: prijevod korisničkog dijela MODES priručnika, aplikacija MODES-a na hrvatski jezik i dr. Održani su i tečajevi operativnog sustava DOS.

Zbornik *Muzeologija* br. 25/1987., koji izdaje MDC, u potpunosti je posvećen temi *Dokumentacija i klasifikacija muzejskih i galerijskih predmeta* i u njemu je objavljeno sve što je do tada napravljeno u sklopu projekta.

Informatizaciji muzejske djelatnosti posvećen je i tematski broj časopisa *Informatica Museologica* br. 3/4 1988., s tekstovima domaćih autora i prijevodima tekstova stranih stručnjaka. U njemu je, između ostalog, dan pregled provedbe informatizacije u hrvatskim muzejima.

ZASTOJ I PREKID PROVEDBE MUGIS-a

Početkom 1989. zamisao o MUGIS-u proširila se i izmijenila jer stručnjaci u pojedinim muzejima nisu mogli čekati da projekt zaživi pa su pojedinačno rješavali svoje probleme, najčešće nabavom osobnih računala, što je promijenilo početnu ideju.

MDC i muzeji postupno su napustili projekt MUGIS, a muzeji danas samostalno rješavaju problem vlastite informatizacije. U većini muzeja računala još uvijek služe samo za obradu teksta. Prema podacima iz ankete za Registar muzejsko-galerijskih ustanova za 1998. godinu, od 208 ustanova četrdeset ih upotrebljava računala za obradu svojih fondusa, što je malo manje od 20 posto. Primjenom računala obrađuje se 175 zbirki, a 818 ih se obrađuje samo ručno. Ukupan broj predmeta u zbirkama za čiju se inventarizaciju koriste računala, iznosi oko 1.785.500, a računalno ih je obrađeno oko 1.129.700, što pokazuje da su oni koji obrađuju zbirke računalom, prilično uznapredovali u tom poslu.

ZAMJERKE MUGIS-u

Zamjerke na djelovanje MDC-a odnosile su se prije svega na nekritično preuzimanje cjelovita rješenja muzejskoga dokumentacijskog sustava MDA. One su se odnosile i na činjenicu da se nije vodila briga o "ljudskom faktoru" jer su muzealci doživjeli MUGIS kao nešto nametnuto. U većini muzeja obveza vođenja muzejske dokumentacije olako je shvaćena, a nije postojala nikakva čvrsta legislativa kojom se predviđaju i sankcije za neobavljanje zakonom predviđenih poslova.

Druga se primjedba odnosi na odabir MODES-a. Problem u primjeni MODES-a bio je i taj što program nije pratio razvoj tehnologije. Hardver i softver brzo su se razvijali i na tržištu je u to doba već bilo boljih programskih rješenja koja nisu uzeta u razmatranje.

MODES se koristio u samo tri muzeja. Rada na dopunama klasifikacije jedva da je bilo. Primjerice, radna grupa za likovne umjetnosti nije se sastala više od dvije godine.

Kritike su upućivane klasifikaciji, iako je ona bila predviđena kao poticaj samim muzealcima koji su je trebali dopuniti i djelomično izmijeniti.

Ozbiljne primjedbe upućivane su formatu kataloške kartice jer je ona za pojedine vrste materijala bila slabo upotrebljiva ili gotovo neupotrebljiva. Najveće zamjerke odnosile su se na nekonfigurabilnost kartice. Muzeji koji su je pokušali primijeniti (npr. Etnografski muzej u Splitu) zbog toga su prekinuli posao dok se ne nađu odgovarajuća rješenja. Prevladalo je mišljenje da je bolje pričekati nego napraviti novu dokumentaciju u kojoj će velik dio podataka biti izostavljen.

Primjedbe su se odnosile i na središnju bazu podataka koja se trebala nalaziti u MDC-u. Kao primjer takve centralizirane baze podataka već sam spomenula kanadski CHIN. Tu su i Kunst Index Denmark, neke baze slikarstva i skulpture u SAD-u, a i CIDOC je u to doba zastupao ideju centralizacije. Postavljalo se pitanje kome bi takva baza služila ako bi svaki muzej imao svoju bazu zasnovanu na zajedničkim standardima i strojnokompatibilnu s ostalim ustanovama, uz mogućnost povezivanja preko centralnog čvora. Nije bio razrađen sustav komunikacija muzej - MDC, a muzejima nije bila jasna ni svrha toga jer nigdje nije dana detaljna definicija uloge središnje baze podataka, njezine namjene i načina funkcioniranja.

Međutim, Domovinski je rat potvrdio da bi takva baza podataka bila vrlo korisna. Da je muzejska građa bila valjano obrađena i da su muzeji posjedovali urednu dokumentaciju, bez obzira na stupanj informatizacije, sukcesija i restitucija bile bi olakšane. Današnji rad na popisu ratnih šteta u muzejima i galerijama u Hrvatskoj, što ga provodi Centar, dokazuje da je nedostatak dokumentacije, osobito fotodokumentacije, velik problem pri utvrđivanju ratnih šteta. Da je postojala središnja baza podataka, točno bi se znalo što je ukradeno i uništeno, a naša bi potraživanja od SRJ bila potkrijepljena dokumentacijom koju je teško osporiti. Uz to, kada se krađa nekoga muzejskog predmeta prijavljuje ICOM-u ili Interpolu, osnovni je preduvjet dokumentacija o tom djelu, koja se temelji na nekom od svjetskih standarda, uz obveznu fotografiju. Stoga smo u časopisu *Informatica Museologica* br. 27 (3-4) 1996. predstavili Object ID, jednu vrstu minimalnog standarda podataka što su ga razradili *The Getty Information Institute* i grupa organizacija među kojima su UNESCO, ICOM i dr. Taj je standard primjeren tradicionalnom nekompjutoriziranom načinu inventiranja, kao i sofisticiranim računalnim bazama podataka, a kreiran je ponajprije za potraživanje ukradenih djela.

Da zaključimo: ne smijemo zaboraviti da je situacija u doba pokretanja projekta MUGIS bila jedva zrela za uvođenje osnovnoga muzejsko-dokumentacijskog sustava u postojeću neautomatiziranu dokumentaciju, a čak je i danas automatska obrada podataka u većini muzeja stvar budućnosti. U to su doba pokušaji MDC-a i u našim prilikama bili na razini europskih zbivanja, ali, čini se, i iznad stvarnih potreba i mogućnosti naše muzejske zajednice.

Činjenica je i to da mnogi muzeji nisu imali urednu temeljnu dokumentaciju, što je preduvjet za informatizaciju. Međutim, ni oni koji su imali urednu dokumentaciju i kvalitetno obrađene zbirke i fundus, nisu iskoristili ono što im je stavljeno na raspolaganje. Činjenica je, također, da su oni koji su se uključili u provedbu MUGIS-a, danas ipak najdalje otišli. Ako ni zbog čega drugog, onda zato što su se radeći učili služiti računalima, shvaćali njihove mogućnosti, prilagođavali ih svojim potrebama. Dobar primjer takva korištenja, čak i *non user friendly* tehnoloških rješenja, jesu MUO i *Atelijer Meštrović*. Prirodoslovni muzej u Zagrebu drugi je pozitivan primjer. Taj muzej nije prihvatio MUGIS, ali, za razliku od većine drugih muzeja,

ima zaposlenog informatičara koji je napravio program prilagođen fundusu toga muzeja, koji se stalno primjenjuje i ažurira.

PRIMJENA NOVIH TEHNOLOGIJA U RADU MDC-a DANAS

MDC danas sebe vidi kao referalnu ustanovu koja se bavi procesiranjem informacija na području muzejske djelatnosti. Korisnici tih informacija nisu nužno isti kao i korisnici usluga/informacija što ih pružaju muzeji. Između ostaloga, Centar prima i prosljeđuje informacije Zavodu za kulturu, raznim međunarodnim ustanovama i udruženjima, Interpolu, uključujući se tako u njihove informacijske sustave.

Današnji rad MDC-a na polju informatizacije teče na dvije razine. Prva razina obuhvaća razvoj vlastitoga informacijskog sustava namijenjena poboljšanju protoka informacija unutar MDC-a, druga je razina diseminacija informacija iz naših baza podataka svim zainteresiranim korisnicima, dakle rad za vanjske korisnike. U središtu MDC-ova zanimanja nije više muzejski predmet, nego muzejska i galerijska ustanova (baza Registar muzejsko-galerijskih ustanova), ali se vodi još nekoliko baza podataka koje su posredno ili neposredno vezane za Registar.

Baze podataka koje MDC vodi jesu:

1. Registar muzejsko-galerijskih ustanova, koji je složena baza i sadrži osam skupina podataka: 1. o ustanovi, 2. o stručnom osoblju, 3. o muzejskim zbirkama, 4. o dokumentacijskim zbirkama, 5. o restauratorsko-preparatorskoj radionici, 6. o prostorima kojima ustanove raspolažu, 7. o muzejskoj knjižnici i 8. o mikrofilmiranim inventarnim knjigama; 2. Knjižnica, koja se od 1993. vodi u ISIS-u; 3. Plakatoteka; 4. Fototeka i dijateka; 5. Arhiv.

U planu su još neke baze: Registar muzeja i zbirke u vlasništvu vjerskih zajednica, videoteka i CD-teka.

Sustav unutar MDC-a je umrežen, a koncipiran je tako da mu se lako može pristupiti i stalno ga dograđivati, kako sadržajno, tako i što se tiče uvođenja novih tehnologija.

Godine 1996. MDC je započeo projekt *Muzeji Hrvatske na Internetu* s namjerom da predstavi hrvatske muzeje i primijeni novu tehnologiju. Suvremene komunikacije primijenjene u projektu omogućuju stvaranje baze podataka o muzejima i dijelu njihove građe, kao i uspostavljanje središnje komunikacijske točke. Projektom se nastoji potaknuti i omogućiti umrežavanje muzeja i razmjena informacija svih zainteresiranih korisnika.

U ovom trenutku na stranicama MDC-a moguće je selektivno pretraživati dvije baze: Registar i Knjižnicu, a uskoro će se moći pregledavati sve naše baze i izdanja. *Bilten o informatizaciji*

muzejske djelatnosti za 1998. godinu objavljen je u interaktivnom izdanju na Mreži i može mu se pristupiti preko stranica MDC-a.

U projekt se stalno uvode nove tehnologije. Tako je na stranicama *Galerije Antuna Augustinčića* primijenjen *virtual reality*. Pokrenuli smo inicijativu za predstavljanje djelatnosti Muzeja putem aktivnih stranica, čiji će sadržaj ažurirati djelatnici uključenih muzeja, nakon što po jedan kustos iz svakoga od njih prođe edukaciju u organizaciji našeg Centra. Tako će se, moći ostvarivati bolja interakcija muzej - muzej, publika - muzej i MDC - muzej, a popratni rezultat tog projekta bit će baza izložaba i događanja u hrvatskim muzejima.